

reportatge

LLUNY DEL TRIPILET

Grandeses i misèries del
futbol de tercera regional

ALBERT SOLER > TEXT

ANIOL RESCLOSA I PLANES > FOTOS

Dutxant-nos després del partit, cap dels que m'envolten sap que m'he calçat les botes per última vegada. Si me les miressin, veurien que són les úniques de color negre al vestidor –entre calçat blau, vermell, daurat o fúcsia–, detall suficient per sospitar que el meu temps ha passat. Què han de mirar! Pírcings, tatuatges, gomina... No; ja no pertanyo a aquest món. I si un mínim dubte en pogués tenir, hi ha aquest dolor muscular i lumbar. Uf, quin mal d'esquena! Ningú no sap que acabo de jugar el meu darrer partit de futbol perquè a ningú no li importa. Quan he pres la decisió? Potser ara mateix. O potser ja fa deu anys, la primera vegada que un contrari em va dir: «Vols dir que no ets massa gran, per fer aquestes porcades?».

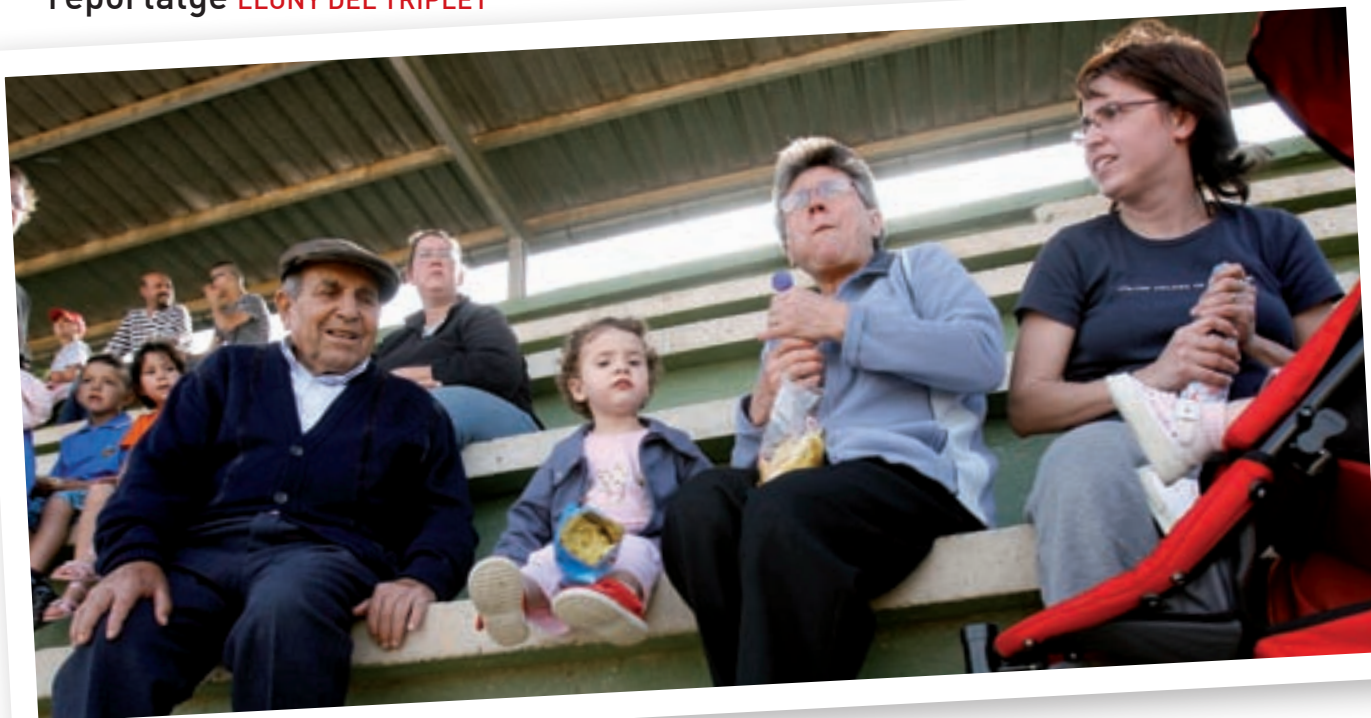

El partit d'avui el podré jugar exactament igual d'aquí a una setmana. També d'aquí a un mes. Per què plegar avui? Per què precisament avui penjar les botes? Algú que porta ja tres matrimonis fracassats troba la resposta en la seva pròpia biografia: perquè ja no fa il·lusió. Perquè aquell esperar impacient que arribi el dia del partit, fins i tot l'entrenament, s'ha convertit, imperceptiblement però inevitable, en un desitjar

que no arribi. Perquè, com Paolo Maldini, he arribat a jugar amb el número 4, no al dorsal sinó en el dígit que marca les desenes en l'edat. Perquè en més de 15 anys jugant a futbol en categoria absoluta no he guanyat mai ni un euro –tampoc ni una pesseta; haig de recalcar que ha sigut tan àmplia la meva carrera esportiva que durant el seu transcurs he viscut canvis de moneda, de segle, de mil·lenni, de dona, de feina, de cotxe, de governs, i si afortunadament no de sexe ha sigut per la

insuficient potència de les dotzenes de xuts que en tan vasta història m'han impactat en les parts baixes–, cosa que, lluny de restar mèrit, n'atorga: que una cosa és masegar-se les cames durant 25 anys a canvi de fama i diners, i l'altra és fer-ho en l'última categoria regional a canvi de perdre'n –diners, no pas fama, que difícilment es pot perdre allò que no es té–. Tanmateix, els records ens pertanyen a tots, siguis Maldini o siguis el més desconegut dels jugadors de tercera regional.

Aquell *esperar impacient* que arribi el dia del partit s'ha convertit, imperceptiblement però inevitable, en un desitjar que no arribi

>> *Quatre generacions de la mateixa família mirant el futbol. La Berta (filla del jugador Albert Pagès) mira com juga el seu pare, acompanyada del besavi, l'àvia i la mare.*

De quan el vestidor es deia vestuari

Hi havia un temps en què el vestidor es deia *vestuari*, els camps eren de terra, i un jugador amb una arracada a l'orella hauria sigut objecte de mofa entre companys i contraris, com també haurien estat posades seriosament en dubte les seves inclinacions sexuals. Afortunadament, avui aquests assumptes ja no importen a ningú i, a més, la pràctica totalitat de camps de futbol gironins són de gespa, sigui aquesta natural o artificial, amb tot l'estalvi en gases, mercromina i aigua oxigenada que aquest canvi ha suposat per a les tresorereries dels clubs. Però hi ha coses que no canvien, com ara que els partits continuen essent igual de dolents. No per coses de l'atzar, sinó perquè ho són els jugadors que els protagonitzen. I els àrbitres.

Els àrbitres ja no van al riu

«Avui ens arbitra en Carajillo» –o en Ratafia, o en Torrescinc– és frase que, acompanyada de somriure irònic, el significat del qual era «Pot passar qualsevol cosa», ha escoltat tothom qui hagi militat algunes temporades en l'heroica categoria de la tercera regio-

nal. Aquesta mena de malnoms, sobrer és dir-ho, es guanyen a pols en dos rectangles: el de joc i el de la taula del bar. Diego, davanter ja retirat, recorda ara ja amb simpatia haver marcat un gol en un contracop i recollit ràpidament la pilota del fons de la porteria per afanyar-se a remuntar un resultat advers, però l'àrbitre no només no va donar gol, sinó que va xiular mans seves. No és que l'home anul·lés el gol sinó que, qui sap si despistat o amb la mirada emboirada, no havia vist que la pilota entrava i va ser només a temps de veure un davanter que corria cap al mig del camp amb la pilota a les mans. Falta i targeta. Si a les limitacions físiques s'hi suma un endèmic desconeixement del reglament, trobem fores de joc xiulats quan el porter ha tret de porteria, un davanter rematant a gol un penal que ell mateix havia tirat al pal o gols marcats traient la pilota amb la mà des de la banda, que de tot això s'ha vist. Hi afegeixin encara el problema d'arbitrar sense jutges de línia –el maquiavelisme dels dirigents esportius arriba a aquest punt: furtar l'ajut des de la banda precisament a qui més el necessita-

i entendran per què fins fa pocs anys un dels entreteniments dels ganàpies del poble era llançar l'àrbitre al riu. El canvi climàtic i la consegüent sequera han eradicat tan ancestral costum.

La llenya i l'elegància

Quan un jugador repartia massa llenya, el que passava per ser el més assenyat de l'equip contrari li recriminava: «Nano, que demà hem d'anar tots a treballar!», manera fina de recordar-li que estaven allà per passar l'estona i que les garrofes es guanyaven en una altra banda, a la qual convenia anar-hi més o menys sencer. En plena crisi econòmica la frase ha quedat en desús; només els més afortunats s'incorporen l'endemà a alguna feina, i encara sota contracte precari. La frase que la podria substituir –«Nano, que demà hem d'anar tots a fer cua a l'atur!»– no ha acabat de fer fortuna. Tanmateix, les batalles campals als camps de regional pertanyen més a la llegenda urbana que a la realitat, sense que això signifiqui que no s'hi hagin repartit i s'hi continuïn repartint més bufetades de les desitjables, però –seguint les darreres doctrines de la cú-

En el futbol de regional, els entrenadors que hi fan més llarga carrera són els que no inventen res i es limiten a molestar poc

>> En Jordi, entrenador del Cellera, dóna instruccions als jugadors.

pula vaticana- no hi ha inferns: no ho eren ni els camps que tradicionalment es vinculaven a la immigració i per tant -en una visió xenòfoba- a la delinqüència (Vila-roja, Germans Sàbat, Culubret, Sant Roc...), ni tampoc ho eren els que es vinculaven al ruralisme i per tant -en una visió elitista- a la bestialitat (Amer, Sant Esteve d'en Bas, les Preses, Lladó...). I continuen sense ser-ho.

Joves i veterans conviuen en una relació de camaraderia. En termes generals, però no sempre. Josep, exdavanter de L'Escala després d'haver passat per altres equips de superior categoria, en començar cada temporada s'apropiava

d'un novell i li encarregava la neteja de les botes, que havien d'estar en perfecte estat de revista abans del partit del diumenge; no content amb això, amenitzava els entrenaments amb innocents bromes, com omplir un pot de xampú amb oli d'automòbil i deixar-lo a les dutxes, tot esperant que algú quedés amb el cap lubricat, com indefectiblement succeïa.

Els exjugadors de categories superiors, inclosa la primera divisió, formen una casta a part. Sigui per matar el cuc, sigui per ofertes, si no econòmiques, laborals per part d'algun empresari/mecenes de la directiva, acaben els dies de glòria entre destralers, a l'estil de l'inoblidable protagonista d'*El delantero centro fue asesinado al atardecer*, de Vázquez Montalbán. En són exemples, entre d'altres, l'exvalencianista Dani, que va militar al Sant Gregori, i Nieto, ex del Rayo Vallecano, que ho va fer al Vidreres. El mite del veterà vingut a menys que es dedica a repartir estopa té l'excepció precisament en els jugadors de categories més altes, per als quals seria inclús un desprestigi haver

de recórrer al joc brut. Més perillosos són els que, després de militar en categories només una mica superiors, acaben els seus dies a tercera regional: ai dels que es creuin al seu camí! O, parafrasejant els clàssics, *vae victis*, perquè víctimes, està clar, seran en algun moment dels 90 minuts.

Dit això, és important no caure en un error habitual. Acostumats a escoltar que el futbol és un reflex de la vida, tendim a donar per fet que un jugador fi i elegant és també una persona intel·ligent i educada. I que un futbolista tosc, amb molta força i poca tècnica, és tan destraler a la vida privada com al terreny de joc. Més de vint anys jugant a regional em permeten assegurar que una cosa no té res a veure amb l'altra. He conegut futbolistes tot múscul -dedicat aquest íntegrament a martiritzar comes rivals- que a més de ser bellíssimes persones han acabat carrera universitària. Potser precisament la intel·ligència els feia entendre que, en no haver nascut amb cap do futbolístic havien de desenvolupar estratègies de joc més... contundents. Alhora, he suportat persones barroeres, mal educades i ignorants que amb la pi-

Fins fa pocs anys un dels entreteniments dels ganàpies era llançar l'àrbitre al riu

>> *Un jugador del Cellera xuta un córner. Vista general del camp municipal.*

lota als peus eren artistes. Això –altra vegada– val tant per a tercera regional com per a internacionals.

Lluny del glamur i dels focus un futbolista és més... natural. En una ocasió, Jordi R., company de vestidor en una etapa al Flaçà –malgrat el temps transcorregut agrairà que li preservi l'anonimat–, va abandonar el camp al cap de poc d'iniciar-se el partit sense encomanar-se ni a Déu ni al diable –és a dir, ni a l'entrenador ni a l'àrbitre– i començà a pujar les escales que conduïen a un restaurant proper. Detingut el partit, i responent als crits que l'interrogaven sobre el seu estrany comportament, va cridar ja des de la llunyania, només girant el cap i sense aturar la marxa: «Ara torno, és que m'estic cagant» (cal apuntar que aquell antic camp no disposava de latrines). Efectivament, visiblement alleugerit i es diria que més àgil, es va reincorporar al joc minuts després, davant la mirada entre paternalista i indulgent de l'àrbitre i l'aplaudiment de la seva afició, que li reconeixien així una feina que, tot i que no havia vist en directe, presumien ben feta. Aquesta és la naturalitat lluny dels focus a què em referia. Va ser en acabat

el partit quan l'entrenador, dirigint-se al caganer –d'altra banda un fi estilista al mig camp–, va pronunciar la sentència que en tantes ocasions han pronunciat tants altres entrenadors de regional, i no sé si d'alt nivell també: «De casa s'ha de venir pixat i cagat». Sàvia sentència, però no sempre fàcil de complir, perquè hi ha jugadors a qui precisament són els nervis preparit els que els obren l'esfínter: un porter del Quart amb qui també vaig coincidir solia seguir assegut al vàter i –amable consideració amb els companys– amb la porta tancada les instruccions del *mister*. Aquest, qui sap si fart d'haver d'aixecar la veu més del compte, qui sap si ja per pura diversió, sempre preguntava al porter –dirigint-se a la porta del vàter– si ho havia entès bé. Tanta era la seva precisió que la pregunta queia habitualment en el moment més crític i el pobre jugador, amb la veu entretallada de l'esforç, només podia mussitar un so semblant a «nyijj», que vam aprendre a desxifrar com un «sí». Costa imaginar Beckham o Cristiano Ronaldo en situació similar. Potser no tant a Kaká.

Els soferts entrenadors

Amb escassa preparació però tones d'il·lusió, els entrenadors dels equips –diguem-ho ja– de més baixa estofa tenen com a principal funció mantenir un bon clima dins del vestidor; tasca gens senzilla, perquè els titulars només són onze, i els suplents no tenen el consol de cobrar una milionada per asseure's en una banqueta. D'aquí la importància de tenir mà esquerra per convèncer els components de la plantilla que tots són igual d'importants. Mentida. Les tres grans mentides que

la humanitat no ha deixat mai de pronunciar i ho continuarà fent fins a la fi dels temps són: «Pare, és la darrera vegada que et demano diners», «Tranquil·la, només t'hi posaré la punteta» i «Jugareu tots igual perquè aniré fent rotacions». En començar una nova temporada, tots els entrenadors de regional pronuncien la tercera, sense que això signifiqui que en altres moments de la seva vida privada no usin també les dues anteriors. Al final, uns jugaran sempre excepte en cas de lesió que hagi derivat en amputació d'extremitat, uns altres ho faran en algunes ocasions, i un tercer grup tindrà en el transport d'ampolles d'aigua i farmaciola vestidor-banqueta i viceversa la seva més transcendental funció durant tota la temporada. Canvis en el reglament han facilitat la tasca

No hi ha inferns. No ho eren ni els camps que es vinculaven a la immigració: Vila-roja, Germans Sàbat, Culubret, Sant Roc...

>> *Jugadors del Cellera celebrant un gol.*

dels *misters*, i actualment la normativa ha arribat a extrems tan laxos que es poden realitzar gairebé tants canvis com es desitgi. Qui es queda avui sense jugar ni un minut a tercera regional farà bé de repensar-se seriosament si el futbol és el seu esport.

Si per al jugador de camp que no té l'afecte del *mister* ja és difícil jugar tot i els deu llocs disponibles, per a un porter suplent és missió impossible, ja que el seu únic lloc es troba sota els pals... i allà ja n'hi ha un altre. Bastants clubs opten per disposar d'un sol porter i tenir fixat i en la recambra un veterà exjugador, si pot ser del mateix poble, per a un cas d'emergència, llegiu-hi lesió del titular, viatge de fi d'estudis, comunió d'un cosí, ressaca gegantina, examen l'endemà o mal d'amors, contratemps no ficticis sinó documentats. Una altra opció és arriscar-se i cobrir la temporada amb un sol porter, però en virtut de la llei de Murphy això acaba indefectiblement algun dia amb un jugador de camp sota els pals. El problema és que la vestimenta de porter delata als ulls del món l'impostor: per alguna estranya raó, un jugador de camp circumstancialment equipat de

porter té aspecte d'espantaocells, no hi ha manera humana que l'equipament se li avingui: guants, samarreta, pantalons i mitges –no ja genolleres, estri pel qual generacions d'escolars s'han ballat, perquè donaven estatus a l'hora del pati, i avui caiguts en el més miserable dels descrèdits– es posen d'acord per cridar als quatre vents: «Aquest que ens defensa avui és un miserable perdedor». I tenen tota la raó.

Però tornem a la figura del *mister*. He conegut entrenadors que deixaven l'equip en mans d'un ajudant –a tercera regional, això equival a dir en mans del delegat de l'equip, de l'encarregat del bar o d'un amic que passava per allà– cada diumenge tan bon punt començava la temporada d'esquí, la de cacera o la de qualsevol altra activitat que els omplís. I al contrari: cal reconèixer que he compartit vestidor amb algun altre que va posar el futbol per davant de tot, inclús del seu matrimoni, preferència que mai li van agrair ni els jugadors ni els directius del club, però sí la senyora, que així disposava de llargues estones hàbils per buscar i trobar amb extrema facilitat –segons es va saber a posteriori– qui sabés apreciar millor les seves virtuts, que

eren moltes i variades, segons es va saber també –mala sort– a posteriori. (No crec que sigui casualitat que la majoria d'entrenadors que m'han dirigit fossin concos recalcitrants o misògins per als quals la vida es reduïa a un rectangle de joc els diumenges a la tarda, o bé personatges que gràcies a l'efecte narcòtic del temps ja havien oblidat que una esposa els esperava a casa). Entre aquests dos límits es mouen tots els membres d'aquesta incompresa professió, si és que tal nom pot dur una activitat que comporta més pèrdues econòmiques que guanys. Tanmateix els pitjors, que tant poden pertànyer a un dels tipus esmentats com a l'altre, són els que arriben a creure's amb prou capacitat per influir en el joc de l'equip, oblidant que aquest –el joc, no l'equip– és per definició pràcticament inexistent en aquesta categoria i que si són allà és per configurar alineacions i mantenir cert bon ambient. Javier Marías relata en un dels seus més polèmics i –per això mateix– celebrats articles com els *jefes* espanyols, siguin de la institució o departament que siguin, són els pitjors del món, ja que mentre els d'altres països es limiten a intentar que les co-

He suportat persones barroeres, mal educades i ignorants que amb la pilota als peus **eren artistes**

>> *L'Aniol Bitlloch canvia el marcador després d'un gol visitant.*

ses funcionin de la millor manera, els espanyols es creuen obligats a canviar tot el que puguin. Així, entrenadors que arriben a un modest club que fins aleshores funcionava més bé que malament resulten tenir prou habilitat per enfrontar-se a jugadors, per canviar les alineacions de dalt a baix, per voler aplicar a la tercera regional algun concepte que els sembla haver llegit el dilluns anterior a *El Mundo Deportivo* i, en fi, per posar en la pitjor de les situacions el club que ha tingut la nefasta idea de contractar-los. Invariablement, no acaben la temporada i són substituïts per algun seu predecessor en el càrrec o per aquell delegat d'equip, aquell encarregat del bar o aquell amic que tornava a passar per allà.

La tàctica de deixar fer

J. B. va ser exemple d'aquest tipus d'estratègies, fins al punt d'inventar una tàctica que mai cap altre entrenador de cap categoria havia pensat en més de 100 anys, sens dubte perquè no estaven a la seva alçada: quan entrenava el Quart va decidir substituir *ipso facto* qualsevol jugador a qui l'àrbitre, pel motiu que fos, mostrés una targeta groga. Espavilat de

mena, evitava d'aquesta forma quedar-se amb deu jugadors al camp si a algú li mostraven la segona cartolina. El resultat fou que el Quart acabava tots els partits amb onze jugadors... perquè aquests no efectuaven ni una entrada dura, gairebé ni una falta, per evitar ser substituïts, cosa que els equips contraris agraïen en forma de cabasset de gols.

No falten els que viuen el partit amb tanta intensitat que perden –literalment– el món de vista. A Cornellà encara recorden l'entrenador que en un partit que els enfrontava al Vila-roja, amb l'ambient lleugerament caldejat, va veure de reüll un espectador al darrere que protestava aixecant el paraigua. En sentir amenaçada la seva integritat per l'avi de la reguarda, va arrabassar-li el paraigua i, fora de si, el va destrossar a cops contra la banqueta. Va resultar que el pobre avi no només no amenaçava ningú sinó que formava part de l'afició del Cornellà. Vet aquí un altre entrenador que no va acabar la temporada i que potser ho hauria aconseguit si aquell dia no hagués plogut. Com l'Armada Invencible, va ser vençut pels elements.

Al final, el futbol de regional posa cadascú al seu lloc, i els entrenadors

que hi fan més llarga carrera són els que no inventen res i es limiten –com deia Jorge Valdano que han de fer fins i tot els de més alt nivell– a molestar com menys millor.

Els qui paguen la graellada

Els qui paguen la graellada són un grup heterogeni format per personatges que estimen el poble, per altres que estimen el futbol, pels que estimen totes dues coses, i pels que no n'estimen cap d'aquestes però sí l'oportunitat de sortir de casa quan hi ha reunions, partits i sopars. Els àpats nocturns representen, a més de l'única retribu-

ció per als jugadors, una immillorable ocasió de fer pinya... i el que calgui. Graellada de carn i vi de la casa és el menú clàssic, que es remunta a la nit dels temps i que admet poques variacions. Com n'admet poques el postsopar: partida de cartes –canari o botifarra– mentre es pren la primera copa, i posterior divisió de la plantilla en dos grups diferenciats, animats per les libacions. Els jugadors joves es dirigeixen al bar de moda o discoteca de la zona a intentar acabar la nit amb diversió, qui sap si en bona companyia. Veterans i junta directiva –l'experiència és un grau– prefereixen no intentar sinó assegurar-se d'acabar la nit de la mateixa manera, i opten per clubs de carretera. Al·legoria del futbol: novells, veterans, entrenadors i directius persegueixen els mateixos objectius per diversos mitjans. Jugadors veterans d'un club que val més no esmentar en tractar-se de temes íntims van quedar astorats davant el rebuig del seu company J. M. –gens pudorós, d'altra banda– d'acabar el sopar en un famós club de l'Empordà. Adduïa J. M. que aquest tipus de llocs no li agradaven. Al final van aconseguir arrossegar-l'hi, i amb no poca sorpresa van descobrir que la majoria de senyoretetes el coneixien pel seu nom i el saludaven amb gran afecte a causa de la llegendaria prodigalitat amb què celebrava les seves visites en aquella casa que gairebé era la seva.

La majoria d'entrenadors que m'han dirigit eren **concos recalcitrants per als quals la vida es reduïa a un rectangle de joc**

>> *Final del partit: convé una bona dutxa.*

Una plantilla de pa sucat amb oli

La plantilla, a banda dels jugadors, comprèn el venedor de tiquets de la rifa i els encarregats del bar i del material. El darrer sumava antigament a la seva funció la de marcar les línies del terreny –amb els nous camps de gespa artificial, les línies vénen pintades de fàbrica–, i de la seva bona mà i, especialment, de com hagués passat la nit anterior depenia que el camp fos un rectangle, un trapezi o una figura innominada sense una sola recta. He vist àrees tan petites que per complir el reglament el punt de penal s'havia de col·locar fora de la zona marcada.

En clubs afortunats la plantilla disposa de la figura del massatgista. O potser no tan afortunats, ja que aquests tècnics no solen ser precisament diplomats en fisioteràpia: L. R., jugador acabat d'arribar a un club gironí, es va posar en mans del massatgista per una lleu lesió muscular; aquest era una bona persona de més de 80 anys, però la seva bonhomia no el capacitava per a l'ús de la làmpada d'infrarojos acabada de comprar, que va voler estrenar amb el jove jugador. Per més que aquest es queixava de cremor al múscul, no el va deixar retirar-se de l'aparell fins que algú va sentir olor de socarrim i va con-

vèncer el venerable ancià que deixés de torturar el migcampista. L. R. va acabar amb greus cremades a la cuixa. Això sí, tan doloroses que va oblidar del tot la lesió muscular.

L'apassionat jugador número 12

El públic és el veritable protagonista de la tercera regional i el suport d'aquesta categoria mentre les televisions no entrin al negoci. Alguns paguen carnet de soci, entrada al camp i tiquet per una panera que es rifarà a la mitja part i que probablement, en cas de ser-ne els afortunats guanyadors, cediran altra vegada al club perquè la torni a rifar un altre diumenge. Tanta generositat pot arribar a causar problemes si al cap d'uns mesos algú no renuncia al premi i consumeix les neules, escopinyes i olives del seu contingut. Absteniu-vos en gent de dentadura delicada.

Amb nul·les esperances de diversió ni entreteniment –ja ha quedat dit que llançar àrbitres al riu ja no es porta–, per l'únic motiu d'ajudar l'equip de poble, l'afició se situa còmodament –lloc no en falta– a les graderies, en els afortunats camps on en disposen. Els més escèptics sobre el que pot passar al terreny de joc prefereixen repenjar-se a la barra del

bar, que mai falta, mentre fan el *carajillo*. Gran part del respectable el formen xicotes i esposes de futbolistes –entre fastiguejades i resignades a la sort de tenir company futbolista–, sempre agrupades i alienes al joc. La resta són jovent del poble que espera recuperar antigues tradicions i altres familiars dels futbolistes: pares, fills, fins i tot avis. A la Cellera de Ter s'han ajuntat durant tota la temporada passada fins a quatre generacions de la mateixa família: avi, mare, esposa i filla d'un dels jugadors, que no es perdien detall del que feia el seu nét, fill, marit i pare. El futur està assegurat.

Epíleg de l'exfutbolista

Tants records, tantes vivències, tantes alegries i tantes amistats, pel rudimentari sistema de donar puntades de peu a una pilota... Qui no ho ha viscut no pot entendre l'enyorança que sento en sortir del vestidor sense mirar enre-re. Amb raó criticava Bill Shankley els que es prenen el futbol com una cosa de vida o mort, i assegurava: «És molt més que això». Plego. Ho he decidit. Uf, quin mal d'esquena!

Albert Soler és periodista i exfutbolista de tercera regional.

He conegut entrenadors que deixaven l'equip a mans d'un ajudant tan bon punt començava la temporada d'esquí o de cacera